DLUSZTUS IMRE 2017.09.25 23:20 Frissítve: 2017.09.25 23:46 **Hozzáadott érték**

Dlusztus Imre publicisztikája

Oktatással foglalkozó szakemberek állítják, hogy tehetség dolgában egyetlen társadalmi réteg sincs előnyben a többivel szemben. Ha csak azt vizsgáljuk, hol születtek a magyar sport legnagyobb alakjai, az is kiderül, a nagyváros önmagában nem jelent előnyt. A legeldugottabb tanyán, egyszerű parasztemberektől is születhet zseni, mint ahogy a legmagasabban kvalifikált családba is érkezhet közepes képességekkel „megáldott” újszülött. A kérdés az, hogy a gyerek tehetsége és képességei milyen körülmények között bontakozhatnak ki, illetve hogy tanítói, tanárai, nevelői és edzői mekkora tudásanyaggal tudják felvértezni.

A legutóbbi, világbajnokságon szereplő magyar labdarúgó-válogatott (Mexikó, 1986) 22-es keretében öt budapesti, tizenhárom városi és négy kistelepülési születésű játékos szerepelt. Egészen kiegyenlített ez a szerkezet.

Más sportágaknál, amelyekben az infrastruktúra és a helyi szakági tradíció jóval meghatározóbb, mint a futballban, eltolódik a hangsúly a főváros és a vidéki nagyvárosok felé. Nem nagyon szoktak vívni, vízilabdázni, jégkorongozni vagy öttusázni a falusi gyerekek. És ez az állítás még a társadalmi mobilitással, a családok esetleges költözésével variálva is megáll a lábán. Persze rengeteg múlik a szülőn és a pedagóguson, mert egyáltalán nem mindegy, hogy ki mit lát bele egy jó alkatú, kézzel-lábbal ügyes, a mozgást élvező nyolcévesbe. És az is számít, a tehetséges gyereknek van-e a szülői házhoz közel kifutási lehetősége valamilyen sportágban.

Időről időre megjelennek a magyar középiskolák eredményességét bemutató toplisták, élükön a megszokott kiválóságokkal. Ezek a rangsorok a különböző tanulmányi versenyek és a felvételik eredményei alapján jönnek létre. De a listák összeállítói nem vizsgálják az adott iskola

pedagógiai munkáját, a tantestület hozzáadott értékét.

Ezzel kapcsolatban írja Nahalka István oktatáskutató: „Egyetlen szülő esetében sem vonom kétségbe, hogy gyermekének a legjobbat akarja, és ezért az általa legjobbnak tartott iskolába igyekszik őt eljuttatni azok közül, amelyekben egyáltalán eséllyel indulhat. Az e döntésekben működő elképzelések (tévhitek?, mítoszok?) mozgatják azt a szelekciós szisztémát, amely a gimnáziumi beiskolázást jellemzi. Jól elvagyunk vele, ez a középosztály látszólag vérre menő játszmája minden évben. Csak az a baj, hogy közben a háttérben egy sokkal mélyebb és a társadalom fejlődésére sokkal inkább negatív hatást kifejtő folyamat rendezgeti az igazi szálakat, az, amelyben az iskola hathatós közreműködésével létrejönnek a tényleges társadalmi egyenlőtlenségek, s amelyben Magyarország elpazarolja természet adta tehetségpotenciálját.”

A magyar gyerekek egynegyede tanul tovább gimnáziumban. Ez az iskolatípus értékválasztást és pályaorientációt is jelent, mivel innen többnyire valamelyik egyetem vagy főiskola a cél. Az ezen a szinten tanulók adják majd az értelmiségi pályák utánpótlását, és közülük kerülnek ki azok is (szinte kivétel nélkül), akik kiemelkedő szellemi (alkotói, szervezői, művészi) tevékenységre képesek.
A hazai középiskolák döntő része négyosztályos, tehát 14 éves gyerekeket fogad be, és 18 éves éretteket bocsájt ki. A labdarúgásban ez az akadémiai színtér, amikor a nagypályára felkerülő gyerekek legügyesebbjei a kiemelt utánpótlás-nevelő központokba kerülnek.

A játékosok 13-14 éves korban érik el azt a fizikai és szellemi szintet, hogy már „be tudják lakni” a 100-110 méter hosszú, 60-70 méter széles pályát. Ez a kor egy ifjú labdarúgó életében döntő fordulatokat tartogat: a serdülés összes nyűge közepette pályaméretet, iskolát és olykor klubot, lakóhelyet, életteret is kell váltani. És melyik gyerek, főleg szülő tud ellenállni az akadémiák csábításának.

A futballban a gimnáziumokhoz képest nem termelődik újra a társadalmi egyenlőtlenség, hiszen a zöld gyepen egyformán sikeres lehet az orvos és a betanított munkás gyereke. A nagy utánpótlásközpontokban – sajnos évek óta látjuk, és ezt a hiányosságot a belga Double Pass auditáló cég is megállapította – más termelődik újra: a pedagógiai és szakmai munka komplexitásának hiánya.

Az akadémiákon az élsportra készítik fel a gyerekeket, csak épp azt nem veszik figyelembe, hogy az onnan kikerülő játékosok nagy része nem lesz NB-s labdarúgó, és csupán néhány

százalékuk jut el az élvonalba – vagyis a többséget visszaadják a civil munka világának, ám ez a legkisebb mértékben sincs benne a pedagógiai programjukban. A legutolsó NB I-es U21-es bajnokság 2015 nyarán ért véget, az ott játszó fiúk már két teljes éven át edződhettek a felnőttek között. Ma negyven százalékuk megyei szinten futballozik. A rendszeresen pályára lépő 320 játékos 4.4 százaléka, mindössze 14 fiú mondhatja magát stabil élvonalbeli futballistának. Az akadémiákon mindenki, edző, játékos, szülő egy lapra tesz fel mindent. A tehetségnevelésnek épp az lenne a lényege, hogy kibontakoztassa a gyerekben szunnyadó összes értéket. Nem csupán a sportágit, hiszen itt mégis csak fiatalkorú, a döntő pályaválasztás előtt álló emberekről beszélünk.

Nagy a felelősség, mert ez az időszak döntő mértékben határozza meg minden egyes ifjú felnőttkori életpályáját. Nem elegendő azzal megnyugtatni magunkat, hogy a gyerek később jól tudja hasznosítani a sportos életszemléletet. Hogy olyan elemeket sajátít el a pályán, amelyeket majd munkavállalóként, családot alapító emberként tud hasznosítani. Hiába tanul meg nyerni és veszíteni, ha a rendszer vesztest nevel belőle. A komplex nevelés a legnehezebb eleme az élsportra való felkészítésnek. Mert mi van, ha nem sikerül? A gyerek nem mehet vissza négy évet az időben. Az eredményességre szerződött edző vállrándításában nem fedezhető fel a felelősségvállalás.

A gimnáziumi oktatásból kimaradó háromnegyed résznyi tanuló bizonyos szinten lemarad, mivel az egyetemekre többnyire a gimnáziumokból és csak jóval kisebb hányadban a jobb (elsősorban gépészeti, építőipari, közgazdasági) szakközépiskolákból kerülnek be. A futball egyetemére, az NB I-be ennél jóval kisebb arányban jutnak be a tehetségesnek vélt tanulók. A gimnáziumi és a labdarúgó-akadémiai képzés, bár azonos korú tehetségekről van szó, sok tekintetben nem összevethető. A két elitképzés viszont abban mindenképp hasonlít, hogy a képző hely státusát (elismertségét) egy korábban kialakult szokásrend alapján állapítja meg a szakma és a társadalom

Nem a hozzáadott érték alapján.

Így aztán a valódi pedagógiai-nevelői, szaktárgyi-szakmai teljesítményt egy idő után senki sem méri. Nem büntet a finanszírozó-tulajdonos, ha elvész az elvárható értéknövekedés, közgazdasági értelemben elmarad a haszon. Ezért következik be visszatérően a tragédia: a 14 évesen tehetségesnek kikiáltott gyerek 18 évesen már középszerűnek tűnik, menjen, ahová akar az apjával együtt.

Magyarország a tehetségek országa.

Magyarország ezzel a rendszerrel számos tehetségét herdálja el.